

VeluweAgenda
2030... en verder
De Veluwe van Morgen

veluwe
Alliantie

DE VELUWE VAN MORGEN... DIE MAKEN WE VANDAAG!

Mooi, bijzonder, uniek. Superlatieven die we graag gebruiken als het over de Veluwe gaat. De Veluwe is - met ruim 90.000 ha - het grootste aaneengesloten natuurgebied van het West-Europese laagland. Het kent een unieke variëteit aan landschappen en een indrukwekkende diversiteit aan planten en dieren. Op de Veluwe en aan de randen liggen vier Natura2000-gebieden.

De Veluwe is óók een gebied waar zo'n miljoen mensen wonen en honderdduizenden hun werk vinden. Elk jaar komen er meer bezoekers uit binnen- en buitenland hier een dag naartoe of vieren vakantie in huisjes, in hotels, op campings en vakantieparken. Niet gek voor het sterkste Streekmerk van Nederland. Deze toeristen zorgen er mede voor dat in de (kleine) kernen veel voorzieningen kunnen (blijven) bestaan, wat de leefbaarheid ten goede komt. De economische opbrengst van de recreatiesector (werkgelegenheid en inkomen) is groot, net als de kwaliteit van (be)leven voor zowel de inwoner (80%) als de bezoeker van buiten (20%).

In 2018 sloegen Veluwse overheden, grondeigenaren, ondernemers en maatschappelijke instanties de handen ineen voor de VeluweAlliantie. Een vrijwillige netwerksamenwerking van veertig partners. Anno 2025 is die samenwerking nog steeds van kracht. Met tal van maatschappelijke ontwikkelingen (woningbouwopgave,

landbouwtransitie, stikstofproblematiek, achteruitgang biodiversiteit) is het besef groot dat een gezamenlijke aanpak noodzakelijk én effectief is.

Samenwerking naar 2030 met een visie anno 2025

Alle partners van het eerst uur bevestigden de Samenwerkingsovereenkomst VeluweAlliantie 2025-2030. Waarmee zij zich opnieuw committeren aan de Veluwe, aan elkaar én aan de opgaves die er liggen. In dit boekje vindt u de geactualiseerde VeluweAgenda2030. Geen nieuwe visie, maar een herijking van de visie uit 2018. Grote maatschappelijke ontwikkelingen vragen om een update. De gemeenten op en om de Veluwe gaan de komende jaren meer dan 100.000 woningen bouwen, recreatie zal enorm toenemen. Tegelijkertijd groeit het toerisme, stellen we nieuwe eisen aan mobiliteit en duurzaamheid en staan de leefbaarheid en de kwetsbare natuur onder druk. Een kleine greep uit de veranderende maatschappelijke Veluwse context. De maatschappelijke ontwikkelingen op en rond het gebied gaan snel en het is belangrijk om daar als Alliantie tijdig op in te spelen.

De titel van deze agenda is De Veluwe van Morgen, waarmee we recht doen aan het oorspronkelijke motto uit 2018 - Beleef de beste Veluwe -, terwijl we tegelijkertijd oog hebben voor de genoemde actuele ontwikkelingen.

HET STAMKAPITAAL

De Veluwe is een waardevol gebied. Het landschap, de natuur, het erfgoed, de dorpen en steden. Het instandhouden en versterken van dit stamkapitaal is een uitdagende opgave. De Veluwe is een uniek natuurgebied. De biodiversiteit is en blijft een belangrijke pijler onder de aantrekkingskracht van de Veluwe. We weten dat die natuur onder grote druk staat. De bodemkwaliteit heeft sterk te lijden door een teveel aan stikstof. Door onttrekking van grondwater en klimaatverandering lijdt het gebied aan verdroging en op steeds meer plekken is de toeristische belasting te groot.

De Veluwe is daarom verdeeld in gebieden waar in gradaties veel tot minder of tijdelijk geen recreatie is toegestaan (we noemen dat recreatiezoning). Kwetsbare gebieden krijgen zo de kans te herstellen en te ontwikkelen, terwijl de bezoeker de Veluwe kan blijven beleven.

Door zijn unieke karakter is de aantrekkingskracht van de Veluwe op bezoekers groot. Toerisme neemt een vlucht; bezoekersaantallen stijgen elk jaar.

[recreatiezoning](#)

De Veluwe in feiten & cijfers

Demografische en recreatieve groei op de Veluwe

- Tegen 2040 een 9%-inwonersgroei op de Veluwe: 90.000 extra mensen.
- 1 op de 5 binnenlandse vakanties gaat naar de Veluwe.
- Maar liefst 84% van de recreatiedruk op de Veluwe komt van de eigen inwoners.
- Het aantal internationale toeristen groeit exponentieel met 7% per jaar.
- Op een gemiddelde dag zijn er ongeveer 62.000 dagjesmensen actief op de Veluwe (ter vergelijking: Amsterdam 70.000)
- Stijging van inwoners, toeristen en dagjesbezoek zorgt gezamenlijk voor 14% toename recreatieve drukte in 2040.

Druk op ruimte en natuur

- Om de groei op te vangen is in 2040 6.400 hectare nieuwe recreatierruimte nodig – dat is 1,2 keer de omvang van Nationaal Park De Hoge Veluwe.
- De Veluwe telt meer dan 500 vakantieparken en campings, vele zeer florierend, sommige achterstallig.
- Op een gemiddelde zomerdag verblijven er 150.000 mensen op vakantieparken – vergelijkbaar met de bevolking van een stad als Haarlem.
- Er wonen 9.000 (gedoogde) vaste bewoners op parken, waarvan 2.500 in een kwetsbare positie.
- 60% van de stikstof-intensieve bedrijven van ons land bevindt zich in de directe omgeving van de Veluwe.
- De natuurkwaliteit staat onder druk, met verslechtering zichtbaar in diverse indicatoren.

Ruimtelijke ontwikkelingen

- Veluwse steden plannen de bouw van 100.000 nieuwe woningen in de komende jaren.
- Uitbreiding van defensie terreinen zorgt voor toenemende geluidsoverlast en toenemende mobiliteit.

VELUWSE HORIZON

De Veluwe is al lange tijd een van de meest populaire recreatieve bestemmingen van Nederland, we staan bovenaan de lijstjes. Vanuit onze zorg voor natuur en leefbaarheid is dat echter niet altijd en overal gewenst.

Om de balans tussen natuur en recreatie en toerisme te bewaken, te behouden en te versterken (onze missie), werkt de VeluweAlliantie aan drie **doelen**:

A. Natuurbehoud, erfgoedbeleving en een sterke cultuurbeleving

Behoud en herstel van ecologische diversiteit en robuustheid en erfgoed in het centrale natuurgebied van de Veluwe en de omliggende gebieden Rijnvallei, IJsselvallei, Veluwe Kust en Gelderse Vallei.

B. Florerende vrijetijdseconomie en een vitale recreatie- en toerismesector

Een duurzame, toekomstbestendige recreatiesector met een bredere kijk op recreatie en toerisme. We vinden

ruimte om te blijven recreëren en tegelijkertijd de natuur te ontlasten. Behoud van natuur en landschap gaan zo samen met ruimte voor recreatie en toerisme en een gezonde vrijetijdssector. We zoeken naar de goede balans: bezoek de mooie natuur daar waar het kan en mogelijk is, daar waar we dat liever niet willen of minder, zetten we in op ontwikkeling van aanbod in de Gouden Randen met goede recreatieve verbindingen.

C. Sterke Brede Welvaart in de Veluwse dorpen en steden; in opgave en in bewonersbetrokkenheid

De vrijetijdsector en het beleven van het openbaar groen draagt in hoge mate bij aan de leefbaarheid van gebieden. Bijvoorbeeld door het instandhouden van openbaar vervoer, van maatschappelijke en economische voorzieningen. Door het creëren van ruimte voor ontspanning, beweging en daarmee gezondheid. We streven naar een betrokken Veluwe waar de kwaliteit van leven in al haar aspecten hoog is, nu en in de toekomst.

UITDAGINGEN OP SCHAALNIVEAU VELUWE

In de tweede helft van dit decennium dienen zich nieuwe uitdagingen aan die vragen om vernieuwende antwoorden.

Deze ontwikkelingen bieden tegelijkertijd waardevolle kansen voor de Veluwe. Verschillende maatschappelijke vraagstukken vereisen daarbij afstemming en samenwerking, juist op de schaal van de Veluwe:

- A. De verstedelijkingsopgaven in en om de Veluwe
- B. De voortdurende stikstof-problematiek en het nodige natuurherstel
- C. De landbouwtransitie
- D. Versterkte aanwezigheid defensie op en rond de Veluwe
- E. De inrichting van het landelijk gebied - de strijd om de schaarse ruimte
- F. Duurzame bereikbaarheid
- G. Breed bestuurlijk commitment, vanuit alle sectoren

De regionale plannen op het gebied van woningbouw, mobiliteit, ruimtelijke ordening, natuurversterking en economische ontwikkeling kunnen elkaar (nog) beter versterken door ze op de Veluwse schaal te beschouwen. Omgekeerd zal de Veluwe het kind van de versnipperrekening worden. Deelbelangen voorzien niet genoeg in de totale bovenregionale opgaven, kansen worden gemist of interventies werken elkaar tegen. Door bestuurlijke agenda's beter aan elkaar te verbinden zal de Veluwe als geheel beter profiteren.

KRACHTIGE EN SLAGVAARDIGE ALLIANTIE

Een Veluwnaar klopt zichzelf niet graag op de borst, maar de VeluweAlliantie is trots op haar slagkracht, strategie én realisatie! Wij bepalen koers en zijn wendbaar als de veranderende realiteit daarom vraagt, we zetten projecten om in zichtbare effecten in de buitenruimte en zorgen voor uniform handelen over een gebied van 90.000 hectare. Met meta Regio Deals bovenop reguliere Regio Deals (70 mln investeringen), een doelgerichte uitvoeringsorganisatie met minimale capaciteit (4,5 fte) en slimme financieringsaanpakken vormen we een slagvaardige Alliantie die resultaten boekt.

We bieden met een Veluwse Tafel het ideale strategische platform waarin op één plek de grote opgaven van de gehele Veluwe kunnen worden afgestemd. Vanuit die strategische afwegingen maken we pas regionale keuzes, zodat elke stap elkaar versterkt en efficiëntie en impact toenemen. Zo werken we aan de doelen die we als VeluweAlliantie gezamenlijk hebben geformuleerd. Daarnaast organiseren we onder andere drukbezochte Veluwecongressen, coördineren we de projecten en we voeren een sterke gezamenlijke lobby richting Den Haag en andere stakeholders.

Kortom: met een gezamenlijke strategische tafel, een uitstekende uitvoeringsorganisatie en breed gedragen bestuurlijke betrokkenheid heeft de VeluweAlliantie alle instrumenten in huis om duurzame, effectieve resultaten te behalen.

INSTRUMENTEN & RESULTATEN

De Veluwealliantie zet de volgende instrumenten in om de Veluwse doelen te bereiken.

- Met de **Regio Deals** *Veerkrachtige Veluwe en Veluwe in Balans* investeren we tot 2029 ruim € 70 miljoen in natuur, economie en een duurzame leefomgeving. Dit heeft al concrete resultaten opgeleverd, zoals ontvangstlocaties in Harderwijk, Nunspeet en op de Ginkel, de herinrichting van kasteel Staverden en natuurherstel bij de Grote Wetering. De Regio Deals vormen een belangrijk instrument voor effectief bestemmingsmanagement en ondersteunen de transitie van het landelijk gebied door nieuwe economische perspectieven en investeringen te stimuleren.
- Het **Recreatiezoneringsplan** legt daarnaast de basis om bezoek te spreiden en natuur te beschermen: rustgebieden voor herstel, zones met ruimte voor wandelen, fietsen en rijden, stiltegebieden waar nodig en duidelijke ingangen, ontvangstlocaties en informatie zodat bezoekers weten wat wel en niet mag.
- Via **Bestemmingsmanagement** - het spreiden van bezoekers in tijd en ruimte - werken we aan de ontwikkeling van de Gouden Randen: gebieden buiten het Veluwemassief zoals de Veluwekust, IJsselvallei en Veluwezoom. Ons credo is dat de Veluwe veel meer is dan het Veluwemassief met bos, hei en stuifzanden; met ree, edelhert, vos en wild zwijn. De Veluwekust in het noorden, met z'n stranden - Veluwe aan zee - en historische hanzesteden, de IJsselvallei die haar eigen, unieke landschap, de Gelderse Vallei aan de westflank of de Veluwezoom, met zijn landgoederen en kastelen... Ze maken de Veluwe compleet.
- Een aantal ontvangstlocaties is inmiddels gerealiseerd, met voorzieningen en startpunten voor routes. Ook is een routenetwerk uitgerold voor wandelen, fietsen,

paardrijden en MTB, dat bezoekers door het gebied leidt en kwetsbare natuur ontziet. We ondersteunen de marketing en communicatie die gericht is op de spreiding van toerist en recreant.

- Op een aantal locaties op de Veluwe vinden - op basis van **Masterplannen** - gebiedsontwikkelingen plaats. Zoals op de **Veluwezoom**, in de **IJsselvallei** en binnen de landbouwenclave **GEUS**. In de GEUS-regio -120 vierkante kilometer Veluwe - zijn samenhangende plannen voor landbouw, natuur, wonen en recreatie ontwikkeld. In de prachtige westelijke IJsselvallei wordt de kwaliteit van lucht, water en bodem versterkt en worden kansen geboden voor agrarisch ondernemerschap, het beleven van het gebied door eigen inwoners en het versterken van cultuurtoerisme. Het masterplan Veluwezoom is ontstaan uit de noodzaak evenwicht te scheppen tussen natuur, recreatie en leefbaarheid. Met name rondom de fraaie Posbank, die te veel bezoekers trekt. De natuur daar is al kwetsbaar door de hoge stikstofneerslag, verdroging en verstoring.

HELP DE ALLIANTIE DE VELUWE STERK EN MOOI TE HOUDEN!

De Alliantie wil doorpakken, kansen benutten en uitdagingen het hoofd bieden. Blijven bijdragen aan landelijke opgaven en een voorbeeld blijven voor andere natuurgebieden in Nederland en Europa. De Veluwe verkeert volop in de landelijke aandacht: het Rijk ziet ons prachtige gebied en de opgaven die er liggen.

De toekomst baart zorgen.

De toekomst van de Veluwe baart zorgen: de ruimtelijke druk bedreigt zowel natuur als leefbaarheid. Nieuwe verstedelijking bij de Veluwse steden zorgt de komende jaren voor een sterke toename van bezoekersaantallen. De kwetsbare natuur kan dat niet aan. De uitdagingen reiken ver voorbij 2030 en vragen om voortdurende inzet.

Wat we willen doen:

1. Aanjagen van passend recreatief aanbod dat past bij karakter en schaal van dorpen en landschap en nieuwe verdienmodellen van ondernemers en agrariërs helpt.
2. Realiseren en beheren van duurzame recreatieve verbindingen en routes in de Gouden Randen.
3. In woningbouw- en inbreidingsplannen op en rond de Veluwe recreatief en beleefbaar groen als standaardcomponent integreren.
4. Stimuleren van multifunctioneel ruimtegebruik: niet altijd uitbreiding, maar betere ontsluiting en combinaties van landbouw, natuur en recreatie.
5. Stimuleren van marketing en communicatie gericht op bezoekersspreiding.

Wat we vragen:

1. Maak recreatie een vast onderdeel van Rijks-, provinciaal beleid en gemeentelijk beleid voor ruimtelijke ontwikkeling en verstedelijkingsstrategieën.
2. Integreer bestemmingsmanagement in uitvoeringsplannen (zowel overheid als niet-overheid).
3. Maak multifunctioneel gebruik van ruimte eenvoudiger: versoepel wet- en regelgeving en richt financiële instrumenten in op rijks-, provincie- en gemeentelijk niveau.
4. Faciliteer gebiedsgerichte aanpakken en een gebiedsfonds voor de Gouden Randen, zodat partners lokaal passende oplossingen kunnen uitvoeren en aanbod en routes duurzaam kunnen worden aangelegd en onderhouden.
5. Verbinding met bestuurlijke agenda's binnen de provincie Gelderland.

De VeluweAlliantie verbindt

De VeluweAlliantie gaat versnippering tegen en brengt partijen aan één tafel samen. Een 'coalition of the willing': we nodigen uit, inspireren, faciliteren en agenderen om gezamenlijk te werken aan de Veluwe van morgen. Wij verbinden belangen en houden zo onze unieke achtertuin vitaal, bereikbaar, beleefbaar en toekomstbestendig.

Oproep: Verbind uw agenda aan de Veluwse agenda. Laat onze belangen elkaar versterken!

21 Veluwse gemeenten, provincie Gelderland, ANWB, HISWA/RECRON, IVN, LTO, KHN, Staatsbosbeheer, Geldersch Landschap en Kasteelen, Natuurmonumenten, Gelders Particulier Grondbezit, Nationaal Park De Hoge Veluwe, Kroondomein Het Loo, LeisurELands, RVB, Dé Veluwse Attracties, Van Hall Larenstein
E-mail: veluwealliantie@apeldoorn.nl, **website:** veluwealliantie.nl